

BIJZONDERE WAARNEMINGEN EN VONDSTEN

Nogmaals *Amanita inopinata*

Adema, J.P.H.M. 2003: Once more *Amanita inopinata*. *Coolia* 46(1): 34-35.

Aan de oostkant van Leiden ligt het polderpark Cronesteijn. Het park wordt begrensd door de spoorlijn Leiden-Utrecht, het Rijn-Schiekanaal, de A4 en de uitvalsweg naar de A4. Het bestaat uit weilanden, een stukje verschrallende weide, een open populieren-essen-esdoornbos met een reigerkolonie en een stuk oud bos waar in vroeger tijd een landhuis heeft gestaan. In het oude bos overheersen essen en esdoorns, maar de gemeente heeft er de laatste tijd veel eiken en beuken geplant. Het landhuis stond op een eiland en is nog herkenbaar aan de slotgracht die sinds de inrichting van het park in ere is hersteld. Het eiland is doorgaans niet toegankelijk. Sinds 1988 houd ik een lijst bij van de paddestoelen die in het park voorkomen. Oorspronkelijk deed ik dat in mijn eentje, maar al gauw is het een activiteit geworden van de KNNV afd. Leiden. Ieder voorjaar wordt het park tweemaal bezocht, ieder najaar driemaal. In de 14 jaar dat wij hier mee bezig zijn hebben wij in het park 268 soorten met zekerheid waargenomen, waaronder vele niet alledaagse. Het park bestaat ongeveer 15 jaar en is nog volop in ontwikkeling. Het stukje wei dat men laat verschrallen wordt steeds soortenrijker. Inmiddels zijn daar reeds 5 soorten *Hygrocybe* gevonden: *H. ceracea* (Elfenwasplaat), *H. conica* (Zwartwordende wasplaat), *H. miniata* (Gewoon vuurzwammetje), *H. psittacina* (Papegaaizwammetje, niet door ons), *H. virginea* (Sneeuwzwammetje). Verder is er helaas een eeuwigdurend gevecht tussen de natuurbeschermers en het hoogheemraadschap over de (grond)waterstand. Wil het gebied nog leuker worden, dan zal het toch vochtiger moeten worden.

Zondag 8 september 2002 was de eerste inventarisatieronde van het najaar van 2002. Hoewel de verwachtingen vooraf niet hoog gespannen waren, werden er toch meer dan 40 soorten gevonden. Tot onze verrassing was bovendien de brug naar het eiland neer. Gezien de uitgeslepen paadjes op het eiland overigens al enige tijd. Op het eiland, waarvan de bodem altijd vochtig is, groeiden vrij veel soorten, waaronder één van mijn favorieten, de Zakjestrilzwam (*Ascotremella faginea*). De eerste vondst van deze soort was namelijk het eerste artikel dat ik in mijn eerste *Coolia* las toen ik lid van de NMV werd (Geesink, 1971). Op een given moment zagen we een fraaie Zadelzwam uit de verte en één van onze leden liep er enthousiast op af. Daarbij schopte hij een paddestoel om, die we als hij dat niet had gedaan vermoedelijk nooit gevonden hadden. Het was namelijk een onopvallend bruinig gekleurde paddestoel met vlokjes op de hoed. Het al oudere exemplaar had witte, vrije plaatjes die tegen het licht gehouden een wat zalmkleurige tint kregen. Toen ik het vruchtlichaam zag schoot me direct een foto uit *Coolia* te binnen van een vondst bij Alphen aan den Rijn, die vanwege het spectaculaire gegeven in mijn geheugen gegrift stond. Het zou toch niet *Amanita inopinata* zijn!?

Thuisgekomen heb ik het artikel over deze vondst van Kees Uljé opgezocht. De foto liet geen twijfel over: het moest *Amanita inopinata* zijn. Dus Kees Uljé en Kees Bas maar gebeld. Maandagochtend heb ik de paddestoel naar het Nationaal Herbarium gebracht, waar Kees Uljé reeds vol verwachting stond te wachten. Bij het zien van het vruchtlichaam was ook hij overtuigd en de amyloïde *Amanita*-sporen gaven de doorslag (en niet de typische *Russula*-sporen die we eerst vonden; ik had het eerder gebruikte doosje niet afgewassen!).

Dit is dus de tweede vondst in ons land. Het biotoop komt overeen met dat van de Alphense vondst van Kees Uljé: een vochtig polderbos met veel essen, verder esdoorns en een enkele beuk.

In 2001 heeft Kees de soort daar niet gevonden. Vermoedelijk nieuwsgierig geworden door mijn vondst is hij op 14 september daar gaan kijken en trof de soort er met verscheidene exemplaren aan (vondst doorgegeven per e-mail). Mijn exemplaar was niet fraai meer, wat klein, de ring was op zondag nog goed te zien, maar maandag al vrijwel weg. Dergelijke exemplaren vond Kees er ook tussen, waarmee het laatste beetje twijfel weggenomen is.

De afgelopen weken ben ik regelmatig in het gebied gaan kijken of ik er meer kon vinden. Tot nu toe zonder positief resultaat, maar wie weet! Niet alleen het eiland van het kasteelbos is een geschikte groeiplaats. Verspreid over het park zijn kleine bosschages met dezelfde bomensamenstelling en een bij wat regen erg natte ondergrond.

Overigens weet ik niet of de soort al een echte Nederlandse naam heeft. Ik vind Kees zijn keuze, de vertaling van de wetenschappelijke naam, heel aardig: de Onverwachte amaniet.

Literatuur

Geesink, J. 1971. Over *Ascotremella faginea* (Peck) Seaver. *Coolia* 15: 1-4.

Uljé, C.B. 2001. De 'onverwachte' is gekomen. *Coolia* 44: 29-30.

J.P.H.M. Adema, Leiden

De trek naar het oosten

Dam, N. 2003. Eastbound. *Coolia* 46(1): 35-36.

Precies een jaar geleden presenteerde Marijke Nauta in *Coolia* een nieuwe Leemhoed, die ze Geaderde leemhoed doopte (Nauta, 2002). Dat was een ongebruikelijke situatie. Een grote, opvallende paddestoel, die in het westen van het land al op een paar plaatsen was opgedoken, maar waar in de literatuur geen enkele verwijzing naar bestaat. Afgelopen voorjaar bleek de Geaderde leemhoed zich ook niet tot de Randstad te beperken. Onze eerste vondst ervan (op 15 juli 2002) is in feite aan het NEM te danken. Bij het posten van een vergunningaanvraag om ook in 2002 weer een paar proefvakken in de Hatertse vennen te kunnen monitoren, bleek de met houtsnippers bedekte wegberm voor het kantoor van Staatsbosbeheer vol te staan met Geaderde leemhoeden (geen telsoort). En daar bleef het niet bij. Een paar weken later vonden we een grote kluit ervan langs de toerit vanuit Malden naar de A73 (determinatie in eerste instantie vanuit de auto, op 50 meter afstand; het is écht een opvallende soort!). Inmiddels kennen we vijf vindplaatsen van de Geaderde leemhoed rondom Nijmegen, heeft Cor Brussen de soort bij Ede gevonden, en hoorde ik van Rob Chrispijn over vondsten in de Kop van Overijssel. De Geaderde leemhoed verovert Nederland! Een droevig lot voor een paddestoel, lijkt me. Nog niet eens officieel beschreven, en nu al bijna een 'plaag'.

Het tweede geval, de Knoppergalmycena (*Mycena cecidiophila*) vertoont een vergelijkbaar beeld. Ook hier gaat het om een pas recent ontdekte maar toch best opvallende soort; weliswaar met geringe afmetingen, maar met een speciaal substraat: Knoppergallen op Zomereik. De officiële beschrijving ervan in *Persoonia* gaat vergezeld van een paar